

Ежемесячный научный журнал

КВ №20489-10289PP

№ 2 / 2015

Ответственный редактор — Антипов Андрей Петрович - доктор исторических наук (Украина) Секретарь журнала — Нестеренко Елена Петровна - доктор философии (Украина)

Редакционный совет

- Верево Ольга Денисовна - доктор медицинских наук (Россия)
- Ганин Даниил Александрович - доктор филологических наук (Россия)
- Изымова Людмила Петровна - (Украина) доктор технических наук (Украина)
- Корейко Денис Вениаминович - доктор медицинских наук (Россия)
- Кроль Вадим Алексеевич - доктор технических наук (Россия)
- Моргун Аркадий Александрович - доктор технических наук (Россия)
- Напорчук Геннадий Николаевич - доктор ветеринарных наук (Украина)
- Нестерова Алина Владиславовна - доктор медицинских наук (Украина)
- Покручина Татьяна Руслановна - доктор экономических наук (Украина)
- Одунский Федор Тхонович - доктор искусствоведения (Россия)
- Сетаров Сергей Сергеевич - доктор юридических наук (Украина)
- Шавинский Александр Евгеньевич - кандидат психологических наук (Украина)
- Юркович Дмитрий Геннадьевич - доктор медицинских наук
- Юлинский Игорь Евгеньевич - доктор социологических наук (Украина)
- Ядынский Петр Константинович - доктор психологических наук (Россия)
- Яковлев Вадим Николаевич - доктор политических наук (Украина)

Статьи, поступающие в редакцию, рецензируются. За достоверность сведений, изложенных в статьях, ответственность несут авторы. Мнение редакции может не совпадать с мнением авторов материалов. При перепечатке ссылка на журнал обязательна. Материалы публикуются в авторской редакции.

«Первый независимый научный вестник»

Адрес редакции: 01054, г. Киев, улица Дмитриевская, 64

тел.: +38 (095) 430-59-27

Сайт: www.firjournal.com.ua

E-mail: info@firjournal.com.ua

Учредитель и издатель «Первый независимый научный вестник» Тираж 2000 экз.

Отпечатано в типографии г. Киев, улица Дмитриевская, 64, 01054

Ответственный редактор — Антипов Андрей Петрович - доктор исторических наук (Украина) Секретарь
журнала — Нестеренко Елена Петровна - доктор философии (Украина)

Редакционный совет

- Верево Ольга Денисовна - доктор медицинских наук (Россия)
- Ганин Даниил Александрович - доктор филологических наук (Россия)
- Изымова Людмила Петровна - (Украина) доктор технических наук (Украина)
- Кореико Денис Вениаминович - доктор медицинских наук (Россия)
- Кроль Вадим Алексеевич - доктор технических наук (Россия)
- Моргун Аркадий Александрович - доктор технических наук (Россия)
- Напорчук Геннадий Николаевич - доктор ветеринарных наук (Украина)
- Нестерова Алина Владиславовна - доктор медицинских наук (Украина)
- Покручина Татьяна Руслановна - доктор экономических наук (Украина)
- Одунский Федор Тхонович - доктор искусствоведения (Россия)
- Сетаров Сергей Сергеевич - доктор юридических наук (Украина)
- Шавинский Александр Евгеньевич - кандидат психологических наук (Украина)
- Юркович Дмитрий Геннадьевич - доктор медицинских наук
- Юлинский Игорь Евгеньевич - доктор социологических наук (Украина)
- Ядынский Петр Константинович - доктор психологических наук (Россия)
- Яковлев Вадим Николаевич - доктор политических наук (Украина)

Художник: Королець Д.К.

Верстка: Визрук Ф.Н.

СОДЕРЖАНИЕ

ВОЕННЫЕ НАУКИ

Кривошеєв А.М.

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ПІДРОЗДІЛІВ
САМОБОРОНИ ДО ВЕДЕННЯ
АНТИЗАСАДНИХ ДІЙ5

ГЕОГРАФИЧЕСКИЕ НАУКИ

Коцюба Анна Ігорівна

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ СПЕЛЕСТО-
РЕКРЕАЦІЙНИХ МАРШРУТІВ В МІСТІ
КИЄВІ9

МЕДИЦИНСКИЕ НАУКИ

Дудукіна С.О.

ДІУРЕЗ ПІД ЧАС ГІПОТЕРМІЇ У ХВОРИХ З
ІНТРАКРАНІАЛЬНИМИ
АНЕВРИЗМАТИЧНИМИ
КРОВОВИЛИВАМИ15

*Olha Kasiyan, Halyna Tkachenko, Jan
Lukaszewicz*

PREVALENCE OF HASHIMOTO'S THYROIDITIS
AMONG CHILDREN IN LVIV REGION DURING
YEARS 2000-201021

Никонова Е.М., Баранова В.В., Поляков А.А.

СОВРЕМЕННАЯ СТРАТЕГИЯ ЛЕЧЕНИЯ
ИНФЕКЦИОННЫХ ОСЛОЖНЕНИЙ
ХРОНИЧЕСКОЙ ОБСТРУКТИВНОЙ БОЛЕЗНИ
ЛЕГКИХ27

*Поворознюк В.В., Орлик Т.В., Григор'єва
Н.В., М'ясніков В.П., Мельник В.М.*

СІМЕЙНИЙ СТАН ЯК СОЦІАЛЬНА
ДЕТЕРМІНАНТА РИЗИКУ РОЗВИТКУ
ВЕРТЕБРАЛЬНОГО БОЛЬОВОГО СИНДРОМУ
ТА ПОРУШЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ В ЖІНОК У
ПОСТМЕНОПАУЗАЛЬНОМУ ПЕРІОДІ 31

Сорокман Т.В., Шлык О.Г.

КЛИНИКО-АНАМНЕСТИЧЕСКИЕ
ОСОБЕННОСТИ РАЗНЫХ ФОРМ ЦЕЛИАКИИ
В ДЕТЕЙ..... 37

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Лабунець Ю.О.

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ
ЧЕРЕЗ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ
МОРАЛЬНИХ ОРІЄНТАЦІЯХ У ТВОРЧОСТІ
ДЖ. Р. Р. ТОЛКІНА.....40

Ляшенко Л.Н.

ПРО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПРОЦЕСУ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У
ВНЗ.....45

Магльований А.В.

ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ
ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ФУНКЦІЙ СТУДЕНТІВ
ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В ПРОЦЕСІ
ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ 50

ПОЛИТИЧЕСКИЕ НАУКИ

Вовк С.О.

ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА ЯК ТОТАЛЬНЕ
НАСИЛЬСТВО55

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

ВИХОВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЧЕРЕЗ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ МОРАЛЬНИХ ОРІЕНТАЦІЯХ У ТВОРЧОСТІ ДЖ. Р. Р. ТОЛКІНА

Лабунець Ю.О.

асистент кафедри іноземних мов та методик їх навчання
Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка; аспірант Мелітопольського
державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

ВОСПИТАНИЕ МОРАЛЬНОЙ ЛИЧНОСТИ ЧЕРЕЗ ФОРМИРОВАНИЕ МОРАЛЬНЫХ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ В ТВОРЧЕСТВЕ ДЖ. Р. Р. ТОЛКИНА

INDIVIDUAL'S MORAL UPBRINGING THROUGH THE MORAL VALUE ORIENTATIONS FORMATION IN THE J. R. R. TOLKIEN'S WORKS

Лабунец Юлия Олеговна

ассистент кафедры иностранных языков и методик их обучения Педагогического института Киевского университета имени Бориса Гринченко; аспирант Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого

Labunets Y. O.

assistant of *Foreign Languages and Methodology Department* in *Pedagogical Institute at Boris Grinchenko Kiev University*;

postgraduater of Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University

Анотація: У статті на основі цілісного і багатоаспектного аналізу особливостей виховання моральної особистості через формування ціннісних моральних орієнтацій у творчості Дж. Р. Р. Толкіна визначено перспективи та доцільність використання даних особливостей у процесі виховання моральної особистості у світлі єдиного системного підходу. Частково розглянуто концепцію виховання моральної особистості Дж. Р. Р. Толкіна та її аспекти: вільний вибір особистості; випробування владою; моральний обов'язок особистості; визначення ієрархії моральних цінностей; визначення особистісного сенсу життя та інші.

Ключові слова: Джон Рональд Руел Толкін, моральна особистість, виховання моральної особистості, морально ціннісні орієнтації, концепція виховання моральної особистості Дж. Р. Р. Толкіна.

Анотация: В статье на основе целостного и многоаспектного анализа особенностей воспитания моральной личности через формирование нравственных ценностных ориентаций в творчестве Дж. Р. Р. Толкина определены перспективы и целесообразность использования данных особенностей в процессе воспитания моральной личности в свете единого системного подхода. Частично рассмотрена концепция воспитания нравственной личности Дж. Р. Р. Толкина и ее аспекты: свободный выбор личности; испытание властью; нравственный долг личности; определение иерархии моральных ценностей; определение личностного смысла жизни и другие.

Ключевые слова: Джон Рональд Руел Толкин, моральная личность, воспитание моральной личности, морально ценностные ориентации, концепция воспитания моральной личности Дж. Р. Р. Толкина.

Summary: The article is based on a holistic and multidimensional analysis of the individual's moral education characteristics through the moral value orientations formation in J. R. R. Tolkien's works according to the prospects and the usefulness of these characteristics in the individual's moral education process in the light of the one system approach. Author has discussed partially J. R. R. Tolkien's moral personality educational concept and its aspects: free choice of the individual; test power; individual's moral duty; determining a moral values hierarchy; the definition of personal meaning of life and so on.

Key words: John Ronald Ruel Tolkien, moral personality, moral personality education, moral values, J. R. R. Tolkien's moral personality educational concept

Постановка проблеми. Гуманне формування моральних ціннісних орієнтирів особистості в контексті удосконалення та розвитку сучасної філософії освіти набувають все більшого значення, адже вони – моральна опора особистості у швидкозмінюваному, і багато в чому непередбачуваному світі. У сучасних умовах моральність, відповідальність, готовність прийти на допомогу, доброзичливість, повага та толерантність

як суспільства в цілому, так і окремої людини набуває виключної актуальності.

Сучасне виховання ґрунтується на гуманістичній особистісно-орієнтованій парадигмі, відповідно до якої важливим завданням є створення сприятливих умов для розвитку моральної особистості та її самосвідомості (через морально ціннісні орієнтації) та виховання моральної особистості, в тому числі опосередковано через творчість відомих освітян. Активізація морально

ціннісних орієнтацій у процесі виховання моральної особистості зростаючої розглядається сьогодні як один із пріоритетних чинників підвищення ефективності виховання особистості та формування її готовності до подолання життєвих труднощів.

Сучасний виховний процес має значний інноваційний потенціал (як методів, так і технологій) для виховання моральної особистості, її морально ціннісних орієнтирів, але з іншого боку ми констатуємо значний вплив сьогоденних реалій, умов нестабільності суспільного життя, руйнації моральних орієнтирів, посилення бездуховності, наявність недостатнього рівня моральної культури населення (зокрема серед дорослого населення). За таких умов, підростаючому поколінню особливо складно усвідомити сенс свого існування, поставити перед собою гідні життєві цілі, зробити усвідомлений моральний вибір у житті, оскільки на це здатна лише вихована моральна особистість з сформованими морально ціннісними орієнтаціями. Крім цього, зазначимо, що саме через морально ціннісні орієнтації, як складові моральної самосвідомості особистості здійснюється найбільш ефективний моральний спосіб регулювання поведінки людини, яка добровільно, у цілковитій відповідності та гармонії зі своїми почуттями і переконаннями здійснює вчинки, що відповідають моральним вимогам суспільства.

Моральна самосвідомість розглядається нами як усвідомлення особистістю власних рис характеру, потенційних можливостей, дій і вчинків, їхніх мотивів і наслідків, своїх моральних якостей, морально ціннісних орієнтирів, моральних цінностей, ставлення до інших людей, своєї діяльності і її значення для себе і суспільства. Втім з точки зору морально ціннісних орієнтацій, що особливо важливо в контексті виховання моральної особистості, зокрема у творчості Дж. Р. Р. Толкіна самосвідомість містить процес та результат неперервного оцінювання людиною своїх станів і діяльності (проявляється у самопізнанні, самовідчутті, самоаналізі, самооцінці, самоконтролі та самореалізації).

В освітньому просторі нашої країни проблема виховання моральної особистості через формування морально ціннісних орієнтацій, належить до малодосліджених у теорії і недооцінених та малоімplementованих результативно у шкільну та родинну практику виховання моральної особистості підростаючого покоління. Тому тематика даної статті, сфокусована на вихованні моральної особистості через формування морально ціннісних орієнтацій у творчості Дж. Р. Р. Толкіна як визнаного на світовому рівні професора, освітянина, педагога, філософа та митця виховного впливу на особистість, на нашу думку, сформульована відповідно до світових освітніх тенденцій спрямованих на формування моральних духовних та базованих на критичному мисленні орієнтирах є актуальною.

Аналіз досліджень і публікацій учених продемонстрував, що загалом починаючи із ХХ століття і по сьогодні існує низка дослідників, які цілеспрямовано опікуються проблемою формування моральних, ціннісних, духовних орієнтирів особистості: через призму психології (Б. Ананьев, Л.

Божович, Л. Виготський, О. Леонтьев, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе, М. Яницький); через призму соціології (А. Здравомислов, Н. Седова, А. Ручка, В. Ядов), через призму культурології (П. Гуревич, Б. Срасов, Ю. Солонин); та найбільш цілеспрямовано через призму педагогіки (Є. Барбіна, І. Бех, М. Боришевський, І. Зязюн, В. Кремень, В. Крижко, А. Міщенко, В. Огнів'юк, В. Сластьонін, Ю. Пелех, О. Сухомлинська, Н. Ткачова, О. Ярошенко).

Тож як ми бачимо, ціннісні орієнтації як механізм соціальної регуляції поведінки особистості досліджувався і досліджуються сьогодні вченими різних галузей гуманітарних наук. В історичній ретроспективі дослідження питання ціннісних орієнтацій стало актуальним на межі ХІХ – ХХ століть (Г. Кершенштейнер, К. Ушинський), особливо детально проблема ціннісних орієнтацій та шляхів їх формування досліджувалась у 70-80-ті роки ХХ століття (О. Леонов, Т. Мальковська, А. Попов та ін.). Найсуттєвіше полягає в тому, що «ціннісна орієнтація служить своєрідним критерієм, доленосним фільтром у визначенні ставлення людини до матеріальних і духовних цінностей, системи установок, відстоюванні принципів і переконань». Таким чином, ціннісні орієнтації як механізм соціальної регуляції поведінки особистості досліджуються соціальними психологами; ціннісні орієнтації з точки зору формування досліджуються психологами та педагогами; залежність між ціннісними орієнтаціями та інтересами особистості – філософами, соціологами, психологами, педагогами [1].

І. Д. Бех визначив, що ціннісні орієнтації особистості складаються на ґрунті ціннісного ставлення до дійсності, то загальнокультурні цінності, включені індивідом мимоволі або свідомо до своєї діяльності, рівні ціннісної орієнтації являють собою етапи усвідомлення особистістю зовнішньої системи цінностей і перетворюються під впливом низки чинників та в спеціально організованих умовах на систему внутрішньої особистісної соціально ціннісної орієнтації. Особливе місце серед смислових утворень людини посідають особистісні цінності, тобто усвідомлені узагальнені самовартісні смислові утворення особистості. Говорячи про формування морально ціннісних орієнтацій, зазначимо, що під дефініцією даного поняття ми розуміємо характеристику особистості, що висвітлюють моральні принципи людини, ієрархію цінностей, методи та способи які вона обирає для здійснення власних бажань, прагнення до самовдосконалення, рівень її досягнень та сподівань, моральність та моральні риси особистості.

Сьогодні завдання, що стоїть перед суспільством і перед освітою полягає перш за все в допомозі молоді здійснювати свідомий моральний вибір, на основі суспільних моральних ціннісних орієнтацій, здатний забезпечити саморегуляцію й мотивацію поведінки й діяльності. Таким чином, зростає роль педагогічних умов, методів та способів впливу на виховання моральної особистості, зокрема творчість Дж. Р. Р. Толкіна має такий виховуючий та формуючий вплив. В даному контексті, нам імponує вислів Г. Костюка «виховання – це керування

індивідуальним становленням людської особистості, а виховувати означає проектувати поступове становлення якостей майбутньої особистості та керувати цим процесом». Отже, відповідно до сучасних освітніх цілей та завдань, творчість Дж. Р. Р. Толкіна має значний потенціал для використання з метою формування моральної особистості та її морально ціннісних орієнтацій, оскільки твори освітянина та його педагогічна діяльність мають глибоке філософське підґрунтя, що полягає у відображенні вічного протистояння Добра і Зла через призму комунікації героїв та дискурсу автора; акцентуації на важливості ролі «звичайної людини» в ході світових подій; вихованню моральної особистості із неутилітарним сенсом життя; вихованню відчуття відповідальності особистості перед наступними поколіннями та перед тими людьми, які зустрічалися на життєвому шляху особистості; пропагуванню загальнолюдських цінностей: справедливості, правдивості, вірності, любові до близького, сміливості, щирості, довіри, любові, самовідданості, милосердя, поваги для людей, жертвовності, скромності та терпимості (толерантності) [3;4;5].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Досліджуючи твори письменника, вчені неодноразово відзначали виховний потенціал та відповідні загальнолюдським цінностям мотиви творчості англійського письменника Дж. Р. Р. Толкіна, які є суголосними із виховними традиціями попередніх епох. Проте проблема формування морально ціннісних орієнтацій особистості, які були б спрямовані сприяти вихованню моральної особистості у його творчості й досі не була предметом вивчення. Отже, з огляду на це є потреба поглянути на творчість Дж. Р. Р. Толкіна під цим кутом зору, а також на можливість використання даного феномену у процесі сучасного виховання моральної особистості.

Мета даної статті полягає в цілісному і багатоаспектному аналізі особливостей виховання моральної особистості через формування ціннісних моральних орієнтацій у творчості Дж. Р. Р. Толкіна, перспективі та доцільності використання даних особливостей у процесі виховання моральної особистості у світлі єдиного системного підходу.

Виклад основного матеріалу. Толкінознавці неодноразово відзначали текстові впливи, що мають місце у творах письменника (через аналіз мотивів тих чи інших вчинків. Демонстрацію наслідків кожного з моральних виборів тощо). Творчості Дж. Р. Р. Толкіна притаманний діалог з історією, культурою, вічністю, що сприяє вихованню моральної особистості та робить спадщину письменника актуальною та значущою для читачів усіх часів [4].

Досліджуючи способи, методи та прийоми, використані Дж. Р. Р. Толкіним у його творчості, які спрямовані на моральне виховання особистості через формування моральних орієнтирів, зазначимо важливість використання інтертекстуальності автором, що передбачає використання компонентів будь-якого тексту (чи текстів) в структурі художнього твору та міжтекстові відносини, що виникають на цій

основі й сприяють реалізації авторського задуму, активізують читачке сприйняття. Інтертекстуальність відіграє велику роль у мотивній організації творів Толкіна сприяючи вихованню моральної особистості реципієнта [5; с. 119-120] .

Особливий акцент варто зробити на концепції виховання моральної особистості Дж. Р. Р. Толкіна, оскільки вона частково охоплює проблему формування моральних орієнтацій особистості. Дана концепція виховання моральної особистості включає в себе низку аспектів:

- вільний вибір особистості;
- випробування владою;
- моральний обов'язок особистості;
- визначення ієрархії моральних цінностей;
- визначення особистісного сенсу життя та ін.

Твори Дж. Р. Р. Толкіна (трилогія «Володар Перснів», «Гобіт або туди і звідти», «Сильмариліон», «Коваль із великого Вуттона», «Фермер Джаелз із Хема» та інші) пронизані надзвичайно актуальною для сьогодення темою «морального виклику та ризику». В контексті того, що для багатьох людей в сучасному світі цей стан стає звичним, але зовсім не передбачає прийняття правильних моральних та виважених рішень. Особистість відчуває ризик щодня: як у відносинах з іншими, набутті матеріальних благ чи творчій реалізації особистості. Підтримуючи думку автора «Володаря Перснів», ми погоджуємось, що ризикуємо, і коли обираємо «стояння на місці» (якщо діємо за шаблонами, що склалися з часом і навіть в ситуаціях, які мали б мотивувати нас до нових дій, до удосконалення власних позицій, принципів), і ризикуємо, коли рухаємося вперед (якщо піддаємось емоціям, а не волі серця та критичному мисленню). Насправді ризик є у всьому, як демонструє творчість освітянина, особистість ризикує і втратити, і знайти дещо невідповідне її баченню цінностей. Тому задля комфортного розуміння гармонічного та органічного зв'язку із соціумом і самим собою, необхідно для виховання моральної особистості сформувати моральні орієнтації. Звичайно, ми не вкладаємо у цю думку шаблонність моральних орієнтацій та їх ієрархічність для всіх однакову, але тим не менш проголошуємо необхідність їх підпорядкування загальнолюдським цінностям та моральним якостям особистості, що дозволяють сприяти розквіту та добробуту суспільства і кожного його громадянина.

Дж. Р. Р. Толкін говорив, про те, що значна кількість його творів є витоками із створених ним творів для дітей (зокрема його власних дітей), і в створенні такого виховного засобу формування дитячої особистості спрямованого на виховання моральної особистості, зокрема із власними сформованими моральними орієнтаціями та цінностями, він писав. Що відмовляється від алегорій, саме свідомих навмисних алегорій (зазначимо, що під алегорією, ми як і всі лінгвісти розуміємо спосіб двопланового художнього зображення, зокрема засобами авторського дискурсу, що ґрунтується на приховуванні реальних осіб, явищ та предметів під конкретними художніми образами з відповідними

асоціаціями з характерними ознаками приховуваного, тобто визначаючи іншими словами образ, в якому все зображення має переносне значення; вираження ідеї в предметному образі), хоча і визначає необхідність залучення для виховання особистості залучення мовних алегорій, але не в чистому вигляді, а саме алегоричних інтерпретацій [7; с. 18].

В контексті моральних ціннісних орієнтацій, які виховують твори Дж. Р. Р. Толкіна, визначимо алегоричну орієнтацію Падіння, Смертності і Машини. Зв'язок із Смертністю постає з огляду на те, як вона впливає на мистецтво та бажання творення (суб-творення), яке нібито не виконує жодних біологічних функцій і відсторонене від задоволення потреб простого біологічного життя, з яким воно в нашому світі перебуває у стані боротьби. Фактично бажання творення прив'язане до реальності світу, і певним чином пронизане чуттям Смертності, а відтак невдоволенням нею. Дж. Р. Р. Толкін пише, що у творах «в бажанні творчості закладено безліч можливостей для Падіння. Це бажання, привласнюючи створене «власноручно», може трансформуватись у бажання володіти: суб-творець захоче бути Володарем і Богом власного приватного творення. Він повстане проти законів Творця, особливо проти Смертності. І те, й інше (разом чи окремо) породить жадання Влади, щоби якомога швидше здобути бажане, себто приведе до Машини (чи Магії). Під останнім я розумію будь-яке використання зовнішніх проектів або механізмів (апаратів) замість розвитку природних внутрішніх здібностей чи талантів, а навіть використання цих талантів, а навіть використання цих талантів із негідною метою – домінувати: трамбувати, мов бульдозер, реальний світ або накидаючи свої бажання іншим. Машина – це наша осучаснена, очевидна форма домінування, доволі близько споріднена з Магією, хоча цього зазвичай не визнають» [7; с. 18-19].

У праці «Виховання через мистецтво» Г. Рід обґрунтував надзвичайно важливу роль мистецтва у вихованні особистості, побіжно окреслюючи важливість для формування моральної особистості, а отже і її моральних ціннісних орієнтацій, що являють собою складову. Автор праці вважав, що відповідність інтелекту і чуттєвості людини досягається її особистісним розвитком через засоби мистецтва. Г. Рід вважав, що «виховання через мистецтво» дозволяє кожному виражати сховане в собі, у своїй психиці, удосконалюючи себе і перетворюючи свої страхи, образи та непорозуміння на витвори мистецтва. Дослідник вважав «виховання через мистецтво» панацеєю для сучасного суспільства та рекомендував його використовувати як універсальні ліки, котрі сприятимуть гармонійному розвитку як окремої особистості, так і людства загалом [8; с. 15].

Одним із ефективним способів сприяння формуванню морально ціннісних орієнтацій є висвітлення мотиву суперництва (який є важливим елементом композиції творів Толкіна) та переосмислення традиційних мотивів і розуміння моральних ціннісних відтінків в образах героїв-

суперників, що втілюється в полярних образах, які, в свою чергу, представляються собою гідними і негідними в рамках героїчного кодексу. Особлива увага приділяється гідному суперникові. Крім того, персонажі-суперники служать для прояву істинно героїчних якостей головного героя. [2].

Через призму творчості Дж. Р. Р. Толкіна, через майстерно використаний авторський дискурс та поетику слова, яка дозволяє відчутти схожі відчуття на відчуття його персонажів, а саме переповненості особистості сумнівами і невпевненостями перед незвичними діями їх наслідками. Освітянин вдало демонструє необхідність виховання моральної особистості, оскільки вона розуміє важливість ризикуючи, вірити собі, оскільки слідує своїм ціннісним орієнтаціям, з надією дивлячись в очі невідомості.

Звичайно, що ми в контексті формування моральної особистості через призму морально ціннісних орієнтирів у творчості Дж. Р. Р. Толкіна, визначаємо, що в його творах, окремі особистості або громади не завжди вибирають позитивний розвиток цивілізації, але важливим на думку автора є формування морально ціннісної орієнтації на гармонію та добробут суспільства та цивілізації, через розуміння, що в процесі еволюції виробляються принципи єдності, етики, гармонії, і долати ті чи інші проблеми завдання людство буде завжди, оскільки саме це забезпечує самоудосконалення людства.

Продовжуючи думку про морально ціннісні орієнтації, додамо про важливість критичного мислення особистості, у творчості Дж. Р. Р. Толкіна саме це лякає недоброзичливців, але і саме критичне мислення, тобто мислення через призму власних моральних якостей, морально ціннісних орієнтацій, здатне врятувати людину в певній критичній ситуації. У кожної людини є основні життєві цінності. Найчастіше головними цінностями вважають сім'ю, мистецтво, важливі для людства ідеї. на основі цих цінностей кожна особистість вибудовує свої принципи, тим самим ієрархиризує цінності. Принципи надають собою певний перелік моральних правил, які формують погляди людини. На основі принципів вибудовується нашу поведінку. на основі своєї поведінки людина отримує ті чи інші емоції і результати діяльності. Тож саме таким є механізм впливу творчості Дж. Р. Р. Толкіна на виховання моральної особистості через формування морально ціннісних орієнтацій.

У своїй творчості Дж. Р. Р. Толкін розкрив важливість сформованості морально ціннісних орієнтацій моральної особистості задля усвідомленого розуміння, що коли звичні горизонти стають тісними, а старі концепції, ідеали і шаблони вже не є актуальними, коли запитань стає все більше, а відповіді викликають незадоволення і сумніви, саме час зважитися переступити поріг звичного і заглянути в його темні кути. Не побоятися побачити відкинуте, заховане і забуте, кимось придумане і взяте наспіх без обдумування. подивившись на своє життя широко, отримуючи шанс виявити калейдоскоп повторюваних сюжетів, алгоритм ситуацій. відносин. дій. За купою

наслідків і незліченних "потім" знайти причину, серцевину, зерно власного буття, моральних і ціннісних орієнтацій. І це реальна можливість повернути собі силу творити свою власну історію, ставлячи бажаний хід подій. Усвідомлюючи свої справжні цінності, рішуче змінюючи запозичену "правду" на ту, що йде від серця і введення особовим сенсом.

На перший погляд, може здатися, що ці твори про щось містичне, відірваному від нашого з вами життя: "страшні казки, міфи, перевороти, епохи, секрети. Насправді цей літературний шедевр, про те, що закладено в кожному з нас ще до народження, про те, який світ ми плекаємо в собі, в своїх діях протягом усього життя. про те, в якій реальності ми живемо, як її бачимо, як можемо бачити через призму морально ціннісних орієнтацій моральної особистості.

Тож, ми визначасмо твори Дж. Р. Р. Толкіна як яскраве та оригінальне явище світової літератури, з надзвичайно потужним виховним потенціалом спрямованим на виховання моральної особистості зокрема через формування морально ціннісних орієнтирів. Сприяння формуванню морально ціннісних орієнтацій, стало виразною рисою його творчості, але не як певний прийом чи навіть сукупність прийомів, а безпосередня складова художнього методу письменника, освітянина та громадського діяча. Фактично письменник включив формування морально ціннісних орієнтацій до своєї авторської концепції виховання моральної особистості через естетичне освоєння дійсності, основою міфологічної побудови авторського світу.

Висновки і пропозиції. У нашій науковій роботі вперше здійснено цілісний аналіз потенціалу виховання моральної особистості через формування морально ціннісних орієнтацій у творчості Дж. Р. Р. Толкіна у процесі. Досліджено різні форми формування морально ціннісних орієнтацій у в творах Дж. Р. Р. Толкіна в контексті виховання моральної особистості. З'ясовано значення аспектів даної концепції (її складовими є вільний вибір особистості; випробування владою; моральний обов'язок особистості; визначення ієрархії моральних цінностей; визначення особистісного сенсу життя та інше).

Відзначено вплив формування морально ціннісних орієнтацій на жанрову природу творів письменника, ідейно спрямованих на виховання моральної особистості. Розкрито роль виховного впливу у втіленні ідейно-художніх задумів Джона Рональда Руела Толкіна.

Доведено, що авторське слово є багатограним, впливовим виховним засобом залучення особистості до традиції входження в культурний простір. Проаналізувавши низку творів Дж. Р. Р. Толкіна, ми дійшли висновку, що в контексті формування ціннісних орієнтацій у творчості Дж. Р. Р. Толкіна у процесі виховання моральної особистості, саме моральна самосвідомість, моральні принципи та моральні якості особистості суттєво впливають на осмислення як конкретних творів, так і літературного

добробку автора загалом. Фактично формування морально ціннісних орієнтацій особистості сприяє засадам критичного та компаративістського мислення, яке ми прагнемо сформуванню у моральної особистості у процесі її виховання, як детальніше обгрунтовано вище.

Ми вважаємо, що наше дослідження сприятиме подальшим науковим розвідкам присвячених питанню виховання моральної особистості у літературі ХХ століття. Результати можуть бути використані у процесі викладання курсу історії педагогіки та спецкурсів і спецсеминарів, підготовці нових підручників і посібників для закладів початкової, середньої та вищої освіти.

Список літератури:

1. Бех І. Д. Моральність особистості у психологічному ракурсі / І. Д. Бех // Філософ. і соціолог. думка. – 1994. – № 3, 4. – С. 172-184.
2. Валовень О. Н. Мотив суперництва в произведениях Дж. Р. Р. Толкіна / О. Н. Валовень // Идеи. Поиски. Решения: материалы VII Междунар. науч. практ. конф., Минск, 25 ноября 2014 г. – Мн.: БГУ, 2015. С. 24-31.
3. Курята Ю. В. Християнський вимір у творчості Дж. Р. Р. Толкіна / Ю. В. Толкіна // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського Серія «Філологічні науки» – Випуск 9. – 2012. – С. 99-102.
4. Лабунець Ю. О. Використання інтертекстуальності творів Дж. Р. Р. Толкіна у вихованні моральної особистості / Ю. О. Лабунець // Первый независимый научный вестник. – 2015 – № 1. – Ч. 1 - С. 118-121.
5. Лабунець Ю. О. Екранізація творів Джона Рональда Руела Толкіна гуманістичного спрямування / Ю. О. Лабунець // Мистецька освіта: традиції і новачі: Матеріали міжнародної наукової конференції // Відповід. ред.: Н. А. Сеґеда. – Мелітополь: Видавництво Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, 2014. – С. 50-53.
6. Невмержицька О. Моральне виховання дітей у сучасних умовах / О. Невмержицька // Людинознавчі студії: Зб. наук. пр. ДДПУ імені Івана Франка / Ред. кол. Т. Біленко, В. Кемінь, М. Чепіль та ін. – Дрогобич: Вимір, 2004. – Випуск дев'ятий. Педагогіка. – С. 92 – 102.
7. Толкін Дж. Р. Р. Сильмариліон / За ред. Крістофера Толкіна; перекл. з англ. Катерини Онішук. 2-ге, опрацьоване видання. – Л.: Видавництво «Астролябія», 2014. – 576 с.
8. Read. H. Education through Art/ H. Read. – London: Faber & Faber. – 1945. – 187 p.
9. Tolkien J. R. R. On Fairy Stories / J. R. R. Tolkien // Tolkien Reader. – N.Y.: Ballantine Books, 1989. – P. 33-99.
10. Tolkien J. R. R. The Hobbit, or There and Back Again / J. R. R. Tolkien. – New York: Ballantine Books, 1965. – 310 p.